

Ižengę į devintą savo tomų dešimtį „Darbai ir dienos“ atsinaujina. 81 tomo monografinė dalis skiriama jungtinės VDU filologijos doktorantūros drauge su LKI, KU ir VU (anksčiau – ŠU) studentų tyrimams. Jau 13 metų gyvuojanti doktorantūra pasirodė esanti gyvybinga. Bendras doktorantūros komitetas, skelbiantis kalbotyros ir literatūrologijos temų konkursus, priimantis doktorantus, o vėliau su jais kartą per semestrą susitinkantis ketverius jų studijų metus, susistygavo, gražiai papildydami vieni kitus skirtingomis tyrimų kryptimis ir ilgamete akademinė patirtimi. O doktorantai gavo progą susipažinti, pristatyti savo tyrimus ir įsigilinti į kolegų darbus per bendrą kasmetinį pirmakursių doktorantų seminarą. Seminarą, kuris yra skirtas pagelbėti doktorantams įsitraukti į akademinį rašymą, perprasti žanrų ir mokslo kalbos ypatumus, išmokti sistemingai ir tikslingai dirbti. Seminare pagal bendrą planą kiekvienas dirba su savo tema: ieško ir nagrinėja teorinę literatūrą bei šaltinius, formuluoja problematiką, renkasi ir išbando įvairius savo disciplinos metodus, mokosi pagrįstai argumentuoti, formuoja disertacijos struktūrą ir tezes. Galiausiai pirmąjį variantą apibendrina parengdami įvadą, pristatydami apibendrintą darbo struktūrą, numanomas išvadas, literatūros sąrašus ir kitus priedus. Doktoratų seminaras prasideda temos pristatymu, o baigiasi – žaidybiniu būsimų disertacijų gynimu, kuriame kolegos vieni kitiems oponuoja, komentuoja ir vertina darbus. Antruosius doktorantūros metus pradeda turėdami gerą pradžių tolesniems darbams.

Toks įvadas į lingvisto ar literatūrologo tiriamąjį darbą pasirodė naudingas, tai matyti iš tikram gynimui teikiamų disertacijų. Nors ir nutolusios nuo pirminio savo varianto, jos išlaiko daug jų autorių dar pirmaisiais doktorantūros metais pasirinktų sprendimų. Be to, pradedantiesiems tyrėjams labai svarbu atsidurti tarp bendrakursių, palyginti save su kitais, perprasti temų ir metodų įvairovę. Ypač vertingos per seminarus vykstančios diskusijos, kolegų užduodami patys netikėčiausi klausimai ir teikiami patarimai. Galimybė pasikalbėti rūpimais klausimais ne tik su

darbo vadovu ar vadove spartina darbą, o ką jau besakyti apie būtinybę pasirengti kiekvienam seminarui.

Šio „Darbų ir dienų“ tomo monografinė dalis – dviejų lingvistų ir trijų literatūrologių straipsniai – kaip tik ir susiformavo doktoratų seminaro metu, nors kai kurie buvo parengti vėliau, baigiant rašyti disertacijas. Doktorantų tyrimo objektai įvairūs – ir visai nauji lituanistikoje (liminalumas, tinklalaidžių žanras), ir jau anksčiau tyrinėti, bet čia aptarti naujai, pamatyti kitu kampu, tirti kitais metodais (eksperimentinis dvikalbių vaikų ir svetimkalbių suaugusiųjų kalbos tyrimas, Holokausto ir trauminių patirčių refleksijos). Metodologinės jų prieigos, referencijų laukai, požiūris ir vertinimas dvelkia šių laikų dvasia.

Ši monografinė dalis – tai tik nedidelis VDU filologijos doktorantūros fragmentas, tikrai neatskleidžiantis jos visumos, bet liudijantis apie ateinančią naują kartą.

„Darbų ir dienų“ straipsnių dalyje dominuoja vidurinioji humanitarų karta, jų darbai iš socialinės filosofijos (apie sakytinių gyvenimo pasakojimų perpasakojimo etiką), išeivijos istorijos (apie lietuvių tautininkų telkimąsi JAV 1941–1943 metais), literatūros istorijos (apie literatūrą karo laike), sociologijos (apie kavoliškąją intelektualų dilemą) išplečia mūsų žinojimo ribas. Čia taip pat esama ir jaunų tyrėjų, iš tarpdisciplininių prieigų aptariančių unikalius objektus (apie Ukrainos karo pabėgėlių centrą Dresdene), rašančių egzotiškoms kultūrinės antropologijos temomis (apie keršto santykius tarp Jakutijos medžiotojų bei elnių augintojų ir taigos plėšrūnų).

Trečioje dalyje publikuojami vyresniosios kartos tyrėjų tekstai. „Atradimų“ skiltyje pateikiamas tekstas apie archyvuose atrastus dokumentus, liudijančius apie kompozitoriaus ir muzikologo Juozo Žilevičiaus ryšius su legendiniu Mažosios Lietuvos mąstytoju, taip pat niekam nežinomi šio muziko atsiminimai, suteikiantys galimybę giliau pažvelgti į Vydūno muzikinę veiklą. Pokalbis apie trijų tomų Lietuvių kalbos instituto istoriją su jos autore atskleidžia daugiau vertybinių niuansų nei galima rasti pačioje trilogijoje. Abu tekstai iš esmės istorinės tematikos.

Apibendrinant galima pasakyti, kad šis „Darbų ir dienų“ tomas sudarytas iš įvairių tyrėjų kartų atstovų, kiek daugiau erdvės paliekant jaunesiems. Kartų kaita sveikintina, jei tik ji vyksta evoliucijos, o ne revoliucijos būdu. Kartų kaita – kartų perimamumas.

Rūta Petrauskaitė,
Žurnalo „Darbai ir dienos“ vyriausioji redaktorė